

Sekizinci Edisyon İçin Önsöz

Sosyoloji kitabının 1989 yılında birinci edisyonunun yayınlanmasının üzerinden neredeyse otuz yıl geçti. Muhtemeldir ki elinizde bulunan sekizinci baskının birçok okuru o tarihte henüz doğmamıştı, o dönem dünya tarihinde birçok büyük değişikliğin yaşandığı bir dönemdir. 1945 sonrası Soğuk Savaş dönemi sona ermek üzereydi, Berlin Duvarı yıkılmıştı, Doğu ve Batı Almanya birleşmiş ve Doğu Avrupa'daki eski Sovyet bloku ülkeleri bağımsız hâle gelmişlerdi. Genç nesiller için Soğuk Savaş sonrası dönem normaldir ancak örneğin internet, dünya çapındaki ağ ve e-posta gibi günümüzdeki gündelik yaşamın birçok yanı henüz 1989'da bilinen etkisini göstermemişti. Benzer şekilde, bugün yaygın biçimde görülen ve artık kanıksadığımız mobil telefonlar, sosyal medya, dijital televizyonlar ve diğer tüm teknolojik ihtiyaçlar henüz emekleme evresindeydi. Sosyolojinin kendisi gibi diğer toplumsal dünya da ilk edisyonun yayınlanmasından bugüne çokça değişti, yine de bazı şeylerin sabit kaldığı söylenebilir. Bu kitap içeriğindeki genişleme ve giderek artan ağırlığına rağmen hâlâ yazılı olarak basılmaya devam ediyor.

Arka arkaya gelen edisyonlar, toplumlarda şahit olduğumuz çok sayıda değişikliği ve sosyologların bunları anlama girişimlerini bir araya getirmiştir. Elinizdeki sekizinci edisyon da onlardan farklı değil. Bununla birlikte son dönemin küresel gelişmelerini ve sosyolojideki yeni fikirleri içermesi için çok dikkatle gözden geçirildi. Dijital ortamın sonsuz sayıdaki yenilikleri, uzun vadeye yaygın iklim değişikliği sorunu, küresel finansal kriz, Arap Baharı ve sonrasındaki gelişmeler, Çin, Hindistan ve Brezilya'daki hızlı ekonomik büyüme ile küresel terörün yıkıcı etkileri hep birlikte beşeri dünyayı yepyeni yollarla şekillendiriyor. İşte bu yeni edisyon tüm bu meseleleri incelemektedir ve kapsamlı biçimde gözden geçirilerek güncellenmiştir.

Öğrenciler bazen sosyolojik düşünceleri ve kanıtları anlamada zorluk çekiyor. Bu kısmen, sosyolojinin araştırma bulgularını ve kuramları çözümlene ederken, kişisel inançları ve görüşleri bir kenara bırakmak için sıkı bir çabayı gerekli kıldığı içindir. Bu açıdan, sosyolojik bir bakış açısıyla düşünmek, son derecede derin bir entelektüel sorgulamayı da içermektedir. Sosyoloji öğrenimi gören pek çok kişi, yaşadıkları bu deneyim sonucu değişmektedir. Bunun nedeni, sosyolojinin, dünya hakkında, pek çok kişinin konuya girdikleri zamanda sahip olduğundan farklı bir bakış açısı sunuyor olmasıdır. Sosyoloji yaşamlarımızın anlık bağlamlarının ötesine bakmamıza ve kendi eylemlerimizin nedenlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Sosyoloji aynı zamanda dünyayı daha iyi bir hâle getirmek için değiştirmemize katkıda bulunabilir. Kitaptan keyif almanızı umuyoruz.

Teşekkürler

Yalnızca iki yazarı değil ama ortak bir yaratıcı çalışmayı gerektiren bu kitap için araştırma yapmak, yazmak ve ortaya çıkarmak, her zaman çok esaslı bir proje olmuştur. Taslak bölümleri okuyup yorum yapmak üzere zaman harcayan herkese teşekkür etmek isteriz. Onların yapıcı önerileri bize, her zamanki gibi, kitabın sosyolojik araştırma ve kuram çalışmalarının en ileri düzeyini yansıtmalarını sağlamak açısından çok değerli katkılarda bulunmuştur. Ayrıca teşekkürlerimizi, yedinci baskıyı kullanan öğretim elemanlarına ve öğrenci okuyucularımıza da sunuyoruz. Onların bu kitabı kullanma deneyimleri bizim son derecede yararlı geri bildirimler almamızı olanaklı kılmıştır. Polity Yayınlarında bütün ilgili personele, özellikle Neil de Cort'a, Sarah Dobson'a ve Breffini O'Connor'a minnet borçluyuz. Carolina Richmond'a, titiz editörlüğü ile hatalarımızı ve tutarsızlıkları düzelttiği için teşekkürü bir borç biliyoruz. Jonathan Skerrett başından itibaren projeyi yönetti ve onun sabrı, özeni yanında sürekli olarak gösterdiği hoş müzacı, kitabın gerçekleşmesinde etkili olmuştur. Son olarak, Pat Sutton'a, şaşmaz desteği ve Alena Ledeneva'ya hiç eksilmeyen yardımı ve teşvikleri için teşekkür etmek isteriz.

AG & PWS

Sunuş

Yüzeyden her ne kadar sabit ve katı görünse de insan toplumları daima bir değişim içindedir. Elinizde bulunan bu Sosyoloji kitabının sekizinci edisyonunu hazırlamaya başladığımızda, Birleşik Krallık Avrupa Birliği'nin önemli üye ülkelerinden biriydi. Çalışmanın sonlarına geldiğimizde, Birleşik Krallık genelinde yapılan bir referandumla çoğunluk oyları, ardından gelebilecek bütün siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel sonuçlarıyla birlikte AB'den ayrılma isteğine işaret etti. Örneğin İskoçya'da çoğunluk AB üyesi olarak kalma yönünde oy kullandı ve İskoçya hükümeti de İskoçya'nın AB'den ayrılıp ayrılmayacağı kararını vermek üzere üç yıl içerisinde ikinci bir referandum yapılması çalışmalarına başladı. Dokuzuncu edisyonumuz hazırlanmadan önce, Birleşik Krallık'taki birliğin dağılacağı ve AB'nin genişleme çalışmalarının tersine döneceğini söylemek mümkün. İnsan dünyasında Birleşik Krallık, AB ve ulus devletler gibi kurumsal yapılar daima değişime ve büyük dönüşümlere açık olacaklar.

Toplumları ve toplumsal yaşamı anlamak için çalışmalar yürüten akademik bir disiplin olarak sosyoloji de elbette yerinde sayamaz ya da elde ettiği kazanımlarla yetinmeyecektir. Aksi hâlde kısa sürede konuyla ilgisini yitirir ve nihayetinde toplumsal yaşama dair tutarlı ve gerçekçi açıklamalar sunmakta başarısız olurdu. Bu basit olgu, en azından dışarıdan bir bakışla, sosyolojinin sürekli olarak değişen kuramlarının neden sıkça anlaşılmasız bulunduğuyla ilişkin bir açıklama getirebilir. Sosyolojinin görevi hiç durmadan değişen toplumsal dünyayı anlamak ve açıklamak olduğundan, bir yandan kendimizi konforlu hissettiren öte yandan hızla zamanın gerisinde kalan kuram ve açıklamalara tutunamayız. Tüm bunları yeni gerçekliklere karşı test etmeye hazırlıklı olmalı ve eğer bunlarda bir kusur buluyorsak hemen safralardan kurtularak bahsi geçen göreve uygun olan yeni kuramları ve açıklamaları oluşturmaya girişmeliyiz.

Kitabın sekizinci edisyonu artık "klasikleşmiş" kuramların yanı sıra en son kuramlara da yer veriyor, böylece okurların sosyolojinin içinde yer aldıkları topluma paralel biçimde nasıl gelişme gösterdiğini görmelerini sağlıyor. Temel amaçlarımızdan biri, suçtan eşitsizliğe, eğitimden cinselliğe, hatta siber zorbalıktan küresel teröre kadar çok sayıdaki ilgi çekici konuyla ilgili en çarpıcı araştırmalara yer vererek yeni nesil sosyologlara ilham verebilmektir. Ancak kitapta çok fazla soyut veya yalnızca kavramsal tartışmalar yer almıyor. Bunun yerine, genelde sosyoloji çalışmalarından elde edilmiş somut örnekler kullanarak fikirlere, kavramlara ve kuramlara yer vermeye çalıştık. Elbette gazetelerden alınan makaleler gibi tartışma yaratıcı etkisi olan diğer kaynaklardan gelen materyalleri de kullandık.

Olabildiğince doğrudan bir yazma tarzını seçtik ve kitabı, her bir bölümde, aslında bir bütün olarak "kolay okunur" bir niteliğe kavuşturmak için oldukça kesintisiz bir anlatım vermeye çalıştık. Bölümler, sosyolojinin farklı alanlarında kademeli bir hâkimiyet sağlanmasına yardımcı olacak bir sıralamayı takip etmektedir. Ancak kitap aynı zamanda hızla ve kolayca uyum sağlayarak öğretmenlerin değişen ihtiyaçlarına hizmet edebilir. Bölümlerin farklı bir sırayla çalışılması ya da bazılarının göz ardı edilmesi de mümkün, çünkü her bir bölüm bağımsız olarak hazırlanmıştır ve okurların çeşitli konular arasındaki bağlantıları anlayabilmesi için önemli miktarda çapraz referans kullanılmıştır.

Sosyoloji, sosyal bilimlerin içinde merkezî bir yere sahiptir ve aynı zamanda modern entelektüel kültürde anahtar bir rol oynamaktadır. Sosyologların tartışmalarını anlaşılır bir şekilde yapmaları

için, bütün bilimsel disiplinlerde olduğu gibi, sosyolojinin kendi teknik dili vardır. Bununla beraber, sosyal bilimlerin içine de giren ve alanda yeni olanların çoğunun (ve pek çok profesyonel sosyoloğun!) anlaşılması ve gereksiz bulduğunu bildiğimiz “mesleki dil” den uzak durmak için çok çaba gösterdik. Alanın en son gelişmiş teknikleriyle elde edilen bulgular, modern olaylar, sorunlar ve verilerle birlikte kitap boyunca sunulmaktadır. Bütün bunları, gelişigüzel değil, tarafsız bir şekilde işlemeye çalıştık. Birey ve toplum arasındaki yakın ilişkileri anlayabileceğimiz, daha geniş bağlam içinde kişisel yaşamı düzenlemenin en iyi yolu olmayı sürdüren bu paylaştığımız genel sosyolojik yaklaşım, tüm kitabı destekleyen temel bir paydadır.

Ana konular

Ana konulardan biri **toplumsal değişim**dir, özellikle de küreselleşme. Sosyoloji, daha önceki toplumsal düzen modelini altüst eden ve insan dünyasını sonsuza dek değiştiren on sekizinci yüzyıl ile on dokuzuncu yüzyılın başındaki Sanayi Devrimi tarafından şekillendirilen büyük dönüşümlerin ardından ortaya çıkmıştır. Ancak toplumsal değişim on dokuzuncu yüzyılda durmamıştır. Gerçekten de pek çok sosyolog 1970’ten bu yana toplumsal değişimin temposunun hızlandığını ve bununla birlikte toplumsal sınıflar, geleneksel aile ve üretim gibi sanayi kültürünün bazı kilit örgütlenme yapılarının, bireylerin yaşamları üzerindeki kontrolünü kaybettiğini ileri sürmektedir. Bu kısmen, bugünkü küresel ekonomik sistemde, insanların dünya genelinde büyük kitleler hâlindeki hareketleri ve uluslararası politikalar nedeniyle artan oranda küreselleşen beşeri bir dünyada yaşamamızdan kaynaklanmaktadır. **Küreselleşme** süreçleri aynı zamanda dünyanın görece daha fazla gelişen ülkelerini görece daha az gelişen ülkeleriyle daha yakın ilişkiye sokmaktadır. Kitap, uluslararası iklim değişikliği politikalarından virüs salgınlarına, organize suçlardan küresel eşitsizliğe kadar küreselleşmenin her türden tecellisini içermektedir. Hızla gelişen küreselleşme, sosyologların gerçek dünyadaki büyük toplumsal değişimlere yakın durmasına ne kadar ihtiyaç olduğunun en açık göstergesidir.

İkinci konu iletişimdeki **dijital devrim**dir. Bunun henüz küreselleşmeyi kolaylaştırdığını söyleyemeyiz ancak nasıl yaşadığımızdan nasıl çalıştığımıza, boş zamanlarımızı nasıl değiştirdiğimize kadar birçok unsuru dönüştürmektedir. Bugün genç nesiller, kendilerinden önceki nesiller için tam bir bilim-kurgu hayali gibi görünen çok çeşitli teknolojik cihazlarla ve yeni iletişim fırsatlarıyla birlikte büyüyorlar. İnternet sayesinde, aralarında binlerce kilometre bulunan insanlar, akıllı telefon ve tabletlerini kullanarak e-posta ve sosyal medya yoluyla anında iletişime geçebiliyorlar. Mikroişlemciler üzerinde süregelen geliştirmeler sayesinde kişisel bilgisayarlar o kadar güçlü hâle geldi ki bundan otuz yıl önce büyük kuruluşların kullanımında bulunan bilgi işleme gücünü geride bıraktı. Her ne kadar biz sanayideki fabrikalarda çalışan robotlar görmeye alışsak da robotik teknolojisindeki ilerlemeler hız kazanıyor, dolayısıyla bir sonraki adım yollardaki şoförsüz otomobiller ve evlerdeki robotlar olabilir. Aslında dijitalleşmeyi gerçekten devrimci kılan, internetin, süper bilgisayarların ve robotların entegrasyonu olsa da yapılan işlerin (ki bunlar çoğunlukla orta sınıfın elindedir) insansız yapılabilir hâle getirilmesi, ilerideki istihdam seviyeleri konusunda ciddi sonuçlar barındırmaktadır. Bu devrimin henüz erken aşamalarında olabiliriz ancak giderek toplumsal hayatın bütününe yayılmaya başladığından, bu kitap onun birçok unsurunu kapsamaktadır.

Üçüncü konu olan **toplumsal eşitsizlik** bizi sosyolojinin kaynağına geri götürür. Kitap, toplumsal cinsiyet ve cinsellik, ‘ırk’ ve etnik kimlik, yaşlanma, toplumsal sınıf ve engellilik konularını işleyen farklı bölümlere sahiptir. Her bölüm belirlenmiş konu hakkındaki sosyolojik araştırmaları incelemektedir. Bununla birlikte sosyologlar, bireyler için bir dizi karmaşık yaşam deneyimleri yaratan toplumdaki önemli toplumsal bölünmelerin birbirleriyle bağlantılı olduğunun gitgide

daha çok farkına varmaktadır. Örneğin, genç, işçi sınıfından beyaz bir kadın, yaşlı, orta sınıftan siyah bir kadından oldukça farklı bir yaşam deneyimine sahip olabilmekte ve bu da 'kadınların' ortak deneyimini genel olarak tartışmayı oldukça zorlaştırmaktadır. Nitekim bugün bireysel yaşam deneyiminin karmaşık çeşitliliğiyle ilgili çok daha fazla çalışma bulunmaktadır. Toplumsal eşitsizliklerin kesişme biçimlerini keşfetmek, kitabın tümü boyunca sürekli olarak işlenen bir konudur. Bunun yanında, ülkeler arasındaki eşitsizlikleri araştırdık ve birçok yönden bunların yirmi birinci yüzyılda azaldığını gösteren delillere de baktık.

Yaklaşımımızın ana unsurları

Bu kitaptaki sosyolojik yaklaşımımız üç bakış açısıyla karakterize edilebilir. Birincisi, küçük ölçekli ya da mikro düzeydeki toplumsal karşılaşmaları ve etkileşimleri toplumun ve onun kurumlarının büyük ölçekli, makro düzeydeki karşılıkları ile ilişkilendirmeye çalışıyoruz. Mikro seviyedeki bağlamlarda yer alan bireysel etkileşimler toplumsal kurumların büyük dünyasını etkileyebilir. Ancak bu büyük dünya da bizim günlük yaşamlarımızı derin bir şekilde etkileyebilir. Bu iki yönlü karşılıklı değişim, pek çok toplumsal sürecin tam ortasında yer almaktadır ve bu nedenle biz, kapsamlı sosyolojik analizlerin, durumların ve olayların hem mikro hem de makro düzeyde anlaşılmasını gerekli kıldığı görüşünü taşıyoruz.

İkinci olarak, kitap güçlü bir karşılaştırmalı-tarihsel bakış açısını benimsemiştir. Bugün sosyoloji tek bir toplumun anlaşılmasıyla sınırlanamaz. Sosyolojinin bir dizi toplum arasındaki ilişkileri, onların birbirlerinin gelişimini etkileme biçimlerini araştırmaya gereksinimi vardır. Toplumsal yaşamın küreselleşmesi bunu acil bir gereklilik hâline dönüştürmüştür ve kitap, dünyanın çeşitli yerlerinden çok geniş çeşitlilikte kaynak materyalini sunmaktadır. Özellikle, pek çok bölüm ilginç karşılaştırmalar yaparak ve süren küresel eşitsizliği öne çıkararak hem sanayileşmiş ve gelişmiş dünyayı hem de gelişmekte olan ülkeleri ele almaktadır. Bu açıdan, günümüzdeki küresel toplumsal yaşamı anlamada karşılaştırmalı tarihsel sosyoloji, olmazsa olmaz bir disiplindir.

Son olarak toplumsal ve kişisel olan arasındaki ilişkiyle ilgileneceğiz. Sosyolojik olarak düşünmek, kendimizi anlamada, kendi kişisel deneyimlerimizi daha geniş toplumsal ortamda konumlandırmamıza yardımcı olan yaşamsal bir kaynaktır. Ancak kendi kendimizi daha iyi anladığımızda, geniş anlamda sosyal dünyaya ilişkin daha gelişkin bir bakış ve anlayış geliştirebiliriz. Sosyolojinin öğrenilmesi, hayal gücümüzü genişleten, kişisel davranışlarımızın kaynakları konusunda yeni bakış açıları kazandıran ve kendimizinkinden farklı kültürel ortamlar hakkında bir farkındalık yaratan özgürleştirici bir deneyim olmalıdır. Yaklaşımımızın bu yanı, sosyolojik düşünmeyi geliştirmenin başlangıç noktasıdır, bunu sosyologların verdiği adla **sosyolojik imgelem** olarak ifade edebiliriz.

Etkileşimli özellikler

Sekizinci edisyon, okurların metnin geneline aktif biçimde katılabilmelerini sağlayacak interaktif özelliklerle tasarlandı. Sosyolojinin en etkileyici araştırma çalışmalarının ve kuramlarının bazılarını öğrencilere tanıtan **Klasik Araştırmalar** kutularını bu baskıda da kullanmayı sürdürüyoruz. 'Klasik' olanın mutlaka yalnızca eski basit bir şey olmadığını farkındalığı önemlidir. Sosyoloji, akademik sosyolojiyi oluşturan binlerce araştırma projesinde, dergi makalelerinde ve kitaplarda düşüncelerin ve yöntemlerin sürekli olarak denenmesi yoluyla gelişme sağlar. Hem eski hem de yeni araştırmaların büyük çoğunluğu 'klasik' olma statüsüne erişmemiştir. Ama bu onları değer-

siz kılmaz – durum hiç de öyle değildir. Ancak arada bir özgün bir araştırma, yeni bir araştırma yöntemi ya da yeni bir kuram, bu disiplinin gelecekteki yönelimi üzerinde çok özel bir etki yaratabilir ve bu da profesyonel sosyologların çoğu tarafından bir ‘klasik’ olarak kabul görür. Bu açıdan bir ‘klasik’, kitapta bu olguyu yansıtan herhangi bir zamana veya seçimlere ait olabilir. Elbette herkes bizim seçimlerimize katılmayabilir, ancak birçok öğretim elemanı, okur ve eleştirmenin (hakemin) görüşünü alarak, bunların raslantısal olarak seçilmediği, bizzat kendi tercihlerimizin sonucundan meydana geldiğini doğruladık.

Kitabın yeni baskısında da önceki baskıda yer alan etkileşimli olma özelliğine ilişkin unsurları koruduk. **Eleştirel Düşünme** adlı kutularda öğrenciler bir ‘soluk arası’ verip, okudukları materyal konusunda derinlemesine düşünebilir ve öğrendiklerinin önemini gözden geçirebilir. Kitaptan en büyük yararı elde etmek için okuyucuların bu kutular üzerinde ayrıntılı bir şekilde durmalarını tavsiye ediyoruz. **Küresel Toplum** kutuları, öğrencileri, görünüşte yerel ve iç sorunlar olarak beliren konularda bile küresel olarak düşünmeye teşvik etmektedir. **Sosyolojik imgeleminizi Kullanmak** etiketli kutular genellikle, bölümdeki konuları göstermek ya da daha da açmak amacıyla sıra dışı ve ilgi çekici materyali içermektedir. **Sözlükçe**, sosyologlar yeni kavramlar ortaya koydukça genişlemeye devam etmektedir ve metindeki tüm sözlükçe terimleri kolay referans için vurgulanmıştır.

Her bölümün sonunda yer alan ‘sosyolojik atölyelerin’ hem öğrenme hem de öğretme açısından kullanışlılığı kanıtlandı, bu nedenle onları tutmaya ve revize etmeye karar verdik. Bölüm değerlendirmesinde bölümdeki materyale dayanarak çeşitli sorular sorulmaktadır. İlgili bölümü okur okumaz bu kısmın üzerinde çalışmak daha iyi olacaktır. Bu sorular daha sonraki bir tarihte yapılacak revizyon için de temel oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. **Araştırma Örnekleri** adı verilen yeni alt bölüm, sosyolojik araştırma yöntemlerini ve bunların gerçek dünyada yapılan araştırmalardaki uygulamalarını takip etmekte ve dikkatleri bu yönde toplamaktadır. Burada okurlara genellikle bir dergi makalesindeki modern bir araştırma parçasını işaret edip, onlardan bu makaleyi bulup okumaları ve bunu yaparken de notlar almaları çağrısında bulunuyoruz. Daha sonra bir dizi soru, okuyucuların değişik biçimlerdeki araştırmalar, onların ne için kullanıldıkları ve üzerinde çalıştıkları özel olayda uygulamalarının ne denli başarılı olduğu konusunda düşünmelerine izin vermektedir. Pek çok öğretim elemanı bize bu tür bir yaklaşımın gerçekten de sosyoloji ‘yapma’ pratiği için araştırma yöntemlerini anlamının ne kadar gerekli olduğunu aktarmalarına yardımcı olduğunu ifade etmiştir.

Daha sonra odak noktamızı yöntemlerden kuramlara yöneliyoruz. **Enine Boyuna Düşünme**. Bu etkinliklerin çoğu için kuramsal konuları ve açıklamaları gündeme getiren bir makale, bir online tartışma ya da bir gazete yazısını seçtik. Faaliyetin bir kısmı yalnızca sizin kullanılan kavramları ve makalenin anlamını kavramanızdır. Pek çok sayıda öğrenci bize “kuram”ı anlamakta zorluk çektiklerini söylüyor. Bu büyük ölçüde kuramın soyut ve kendi yaşamlarından uzak olmasından kaynaklanmışa benzemektedir. Dolayısıyla, kuram ile günlük yaşam arasındaki belirgin ayrım arasında köprü oluşturmaları için gerçek olaylarla bağlantısı olan kuramsal parçaları seçtik. Öğrencilerin bize bunun başarılı olup olmadığını söyleme konusunda hevesli olacaklarına şüphe yok!

Sanat Yapıtlarında Toplum adını verdiğimiz bölüm bizi akademik sosyal bilimin dışındaki Sanat ve Beşeri Bilimler alanına taşıyor. Bu bölümde, filmler, TV programları ya da oyunları, romanlar, sanat eserleri ya da heykeller, müzik ve sergiler öneriyoruz. Önerilerimizin hepsi bölüm materyaliyle yakından bağlantılıdır ve okuyuculardan bütün bunların bizim toplum hakkındaki bilgilerimize nasıl eklemeler yaptığını düşünmelerini istiyoruz. Örneğin, pek çok insanın on dokuzuncu yüzyılın sanayileşmesinden ne anladığının, büyük fabrikalar, havaya kirleticiler püskürten bacalar ve kirli, genişleyen kentler gibi toplumsal bilimsel bir kanıttan değil ama Charles Dickens ve diğer kurgu yazarların romanlarından geldiği ileri sürülmüştür. Bu nedenle modern toplumsal yaşam sanatta temsil edilmektedir ve hangi noktaya kadar sosyolojik araştırma bul-

gularıyla uyum içindedir? Sanat bize sosyolojinin asla dile getiremeyeceği farklı bir şey mi söylemektedir? Eğer öyleyse, bu farklı şey nedir? Okurların, bu etkinliklerde alıştırmalar aracılığıyla işe yarayan böylesi soruları dikkatli bir şekilde göz önüne almalarını teşvik ediyoruz.

Son olarak, **Ek Okumalar** güncelleştirilmiş ve ek açıklamalar yapılmıştır. Böylece okurlar, neyi okumak istedikleri konusunda bilinçli bir seçim yapabilirler. **İnternet bağlantıları** kontrol edilmiş ve güncellenmiştir. Bu sayede okurlar, basılı kaynakların yanında yararlı kaynaklar için sanal dünyayı da keşfetmeye başlayabilirler. İnternet bağlantılarına ek olarak, kitap aynı zamanda, www.politybooks.com/giddens web sayfasındaki geniş materyal ile bağlantılı bir şekilde kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Burada hem öğretim elemanları hem de öğrenciler, daha fazla araştırma yapmak, öğretimi ve öğrenmeyi desteklemek için çok zengin kaynaklar bulacaktır.